

Pedagoginės

Aktualijos

Piličiausko

Akimis

Nr. 32

2008 m. spalio 1 d.

Susimąstykime:

„Pykti ar neapkęsti galima tiek laiko, kol surandi argumentų, pateisinančių tave įžeidusio asmens elgesį... Laiko trukmė, sugaišta argumentams surasti, yra atvirkščiai proporcinga tavajam IQ...“

PAPA-32

Pagrindinė šio numerio tema skiriama profesinei mokytojų šventei – Tarptautinei mokytojų dienai, tuo pačiu jos šviesoje apnuoginant kai kurias aktualijas. Pavyzdžiui, tradicinį **Sveikinimą - Linkėjimą** lyg ir netikėtai papildo Lietuvos Vaiko padėka Mokytojui už jo žmogiškąsias savybes... Nelieta pamiršti ir „22 ypatingieji jaunieji kolegos“, šiemet pirmą kartą įgiję mokytojo statusą ir galimybę sulaukti sveikinimų jų profesinės šventės proga...

Tradiciniame skyrelyje „Aktualija“ ieškoma atsakymo į klausimą – **Kodėl mums priekaištauja JE prezidentas**. Tuo tikslu pasitelkiama pasakaitė apie vargšą žmogelį, norėjusį tapti dvasios aristokratu. Tačiau, įsiklausęs į bičiulių patarimus ir juos vykdydamas, jis tapo ... turtingu sandėlininku. Matyt, esama panašumų ir su mūsų švietimo sistema, ir su ugdymo turiniu. Galima galvoti, kad būtent pedagoginis dvasingumas – universali ugdymo priemonė (panacėja?) – galėtų padėti „vargšui žmogeliui“ ...

Šiame numeryje pateikiama glausta **Klasės auklėto knygos „Grožio ir Gėrio link“ santrauka**, kuri turėtų palengvinti Kolegoms suprasti pagrindinį leidinio tikslą ir uždavinius, pilietinių ir demokratinių vertybių ugdymo galimybes taikant inovatyvius metodus. Pastarieji padeda „prakalbinti“ meno kūrinius, palengvina jų suvokimą. Šio stebuklo dėka prakalba ir mokiniai,- atsiveria patys sau, bendraamžiams, auklėtojui...

Skyrelyje „Praktikumai“ toliau publikuojame ištraukas iš kelių aukščiau minėtų Klasės auklėtojo knygos. Šį kartą Kolegoms dovanų L.Navickienė parinko temą – **Nesavanaudiškos pagalbos vertė**. Autorė užsibrėžtą siekiamybę įgyvendina integruodama savos kūrybos apsakymą „Dienoraštis“ ir A. Navicko muzikinę pjesę „Prieštaros“ (CD nr. 21).

Taip pat tęsiamas publikacijų ciklas – „Žiniasklaida – pagrindinė šių dienų asmenybės auklėtoja“. Tik šiame straipsnyje – **Antikonstitucionalu skleisti Gėrį, Grožį, Dvasingumą?** – jo autorė S. Karalienė akcentuoja pozityvo svarbą,- pozityvo, kurio niekaip į savo puslapius ir eterį nesutinka įsileisti didieji šalies žiniasklaidos magnatai. Gaila. Beje, gaila ne tik todėl, kad tuo būdu jie save prilygina civilizauto pasaulio bulvariniams pigmėjams, bet tuo pačiu ir Lietuvą palieka be reprezentatyvios masmedijos...

Skyrelyje „Svečio tribūna“ doc. dr. Rūta Girdzijauskienė (Klaipėdos universitetas) dalijasi vasaros išpūdžiais, patirtais **Tarptautinėje Muzikinio Ugdymo asociacijos (ISME) konferencijoje**, kurioje pranešimus skaitė trys Lietuvos atstovai (dr. E. Sakadolskienė, dr. R. Girdzijauskienė bei dr. A. Girdzijauskas). Tarptautinės muzikos dienos proga (spalio 1 d.) autorė nuoširdžiai linki visiems Lietuvos muzikos mokytojams kelti idėjas ir jas įgyvendinti, ieškoti ir atrasti, nenusivilti ir tikėti savo darbo prasmingumu.

Publikacijoje **Lietuviškasis bumerangas** pusiau rimtai, pusiau sarkastiškai praskleidžiama užuolaida ir – gerb. Skaitytojas dalyvauja sandoryje tarp Universiteto (jis turi diplomą, bet neturi pinigų...) ir Kliento (turi pinigų, bet neturi diplomo...). Paslaugos teikėjas ir jos gavėjas dažniausiai iš anksto išipareigoja vienas kitam pretenzijų nereikšti... („Ir aš ten buvau, alų, midų gėriau, per barzdą varvėjo, burnoj neturėjau...“)

Dar kartą visus Kolegas sveikinu su Tarptautine mokytojų diena!

Nuoširdžiai,

Albertas

2008 m. spalio 1 d.

Gerb. Kolegos,

ši kartą malonu Jus sveikinti profesinės šventės – Tarptautinės mokytojų dienos proga. Linkiu... ramybės, kantrybės ir visokeriopos pedagoginės kloties... Tačiau vėlgi, kaip ir anąsyk naujų mokslo metų pradžios proga, suprantu, kad visa tai jau pabodę, trafaretiška... Todėl leiskite perduoti Lietuvos Vaiko laiško ištrauką...

Tavo žvilgsnis, Mokytojau, glosto sielą,
Kai mąstau arba lėtai galvoju.
Pamoka Tavoji – be pavojų...
Aš esu, lyg pasakoje. Man taip miela...

Žavi mus visus Tavasis paprastumas
(Jį norėtume savyj kartoti...)
Žvilgsnis,- lyg išlydintis į stotį
Draugą (kai regi mūs vaikišką kvailumą...).

Bet už vis, kas mums visiems yra brangiausia,-
Galim išsakyti Tau paslaptį į ausį...
□ □ □

Ir todėl visi mes mielu noru
Nuoširdžiausiai tariam „AČIŪ!“ choru.

Trumpam susimąstykime: ar daug esama tokių Mokytojų, kurie ši Lietuvos Vaikų skanduojamą AČIŪ galės priimti pelnytai,- neraudonuodami? Pagaliau, ar daug turime tokių mokinių, kurie vertina žmogiškumą, dar jaučia dėkingumą už tas mūsų pastangas, kurių dėka gyva biologinė būtybė pamažu tampa Žmogumi? – Į pirmąjį klausimą norėčiau atsakyti taip: puikių Mokytojų turime daug, o dar daugiau jų turėjome. Tačiau abejotinos švietimo politikos dėka ši neįkainojama intelektualų turtą baigiame iššvaistyti. Na, o dėl antrojo klausimo galima pasakyti tik tiek: pesimistinė pirmojo dvasia logiškai lemia ir antrojo turinį... Taigi, didesnio optimizmo ir čia nebėra... Todėl profesinės šventės proga belieka drauge – fanatikams mokytojams ir mokiniams – su širdgėla sušukti: „Lietuva! Baisusis slibinas kėsinaisi į Saulę! Tau gresia pilnas užtemimas!“

O dabar, Mieli Kolegos, norėčiau perpasakoti vieno senovės filosofo sentencijos turinį. Išminčius teigia, jog dažnai atradimus padaro naujokai, kurie, atėję į svetimą, jiems neįprastą aplinką, ir susidūrę su iškilusia problema, dar nežino, kad, senbuvų įsitikinimu, pastarosios išspręsti neįmanoma. Kitais žodžiais, jie dar nenutuokia, kad su ja reikia „susigyventi“. Ir todėl, neturėdami šios „patirties“ (kad *kitaip veikti ar dirbti negalima*), šie naujokai natūraliai bando ieškoti būdų konfliktinei situacijai neutralizuoti... Paradoksas: ieško ir suranda išeitį – problemos sprendimą, kuris, pasirodo, yra ir paprastas, ir efektyvus...

Senovės filosofo išmintį prisiminiau todėl, kad šie mokslo metai šalies Mokyklos istorijoje neabejotinai bus paminėti (be kitų dalykų) neįprastu faktu: stokodama profesionalų mokytojų (taigi, kaip sakoma, „ne iš gero gyvenimo“) Ji, Mokykla, dar ne taip seniai gąsdinusi išleistuvėmis, kurias surengs mokytojams, neturintiems aukštojo pedagoginio parengimo, pasikvietė į talką *mėgėjus* – 22 jaunos kolegas. (Tai – programos „Renkuosi mo-

kyti!“ dalyviai, pareiškę norą dvejus savo karjeros metus skirti mokyklai.) Galvoju, kad šiuos Kolegas jų *pirmosios profesinės šventės proga privalome* ne tik atskirai *pasveikinti*, ir ne tik, kaip visiems mums, „senbuviams“ (tebus atleista už šį terminą), *linkėti ramybės, kantrybės, visokeriopos pedagoginės kloties...* Jiems, manyčiau, tikslinga ši bei tą ir specialaus pasakyti. (Beje, tikiu, kad Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių mokyklų, kuriose jaunieji talkininkai įsidarbino, Kolegos ta proga jau paskyrė daug šiltų žodžių bei gražių linkėjimų...) Tebūnie tai savotiška moralinė kompetencija už tą nevienareikšmį jų sutikimą naujų mokslo metų išvakarėse.

Esu tikras, mieli jaunieji Kolegos, kad mėnesio trukmės profesinės adaptacijos metu jau spėjote įsitikinti: Jums čia išsakyti linkėjimai yra aktualūs... (Ir, manyčiau, dar nepabodę...). Nežinau, į kokias mokyklas Jūs patekote, ir todėl sunku pasakyti, kokia atmosfera vyrauja toje bendruomenėje. Tačiau paspėlioti galima. Į „pakrūmių“ ugdymo institucijas tikrai nepatekote, nes tai – kaimiškos mažytės mokyklos, kuriose šiuo metu dažniausiai dar pavydėtina maloni atmosfera, labai šilti ir malonūs bendruomenės narių santykiai... (Už tad „optimizuojant mokyklų tinklą“ jas ruošiamasi uždaryti...). Gal būt, patekote į elitinę gimnaziją? – Tąsyk Jums ir pasisekė, ir nepasisekė. Pasisekė todėl, kad šiose institucijose nemotyvuoti ar nedrausmingi gimnazistai yra lengvai „koreguojami“ labai paprastu būdu: nesėkmingo mokymosi ar iššaukiančio elgesio atveju jiems pasiūloma „pakeisti geografinę padėtį“ – pereiti mokytis į „paprastą mokyklą“... Na, o nepasisekė Jums todėl, kad besidarbuodami elitinėje gimnazijoje Jūs, matyt, taip ir nepažinsite šiuo metu bendrojo lavinimo institucijose vyraujančios atmosferos¹. O ji, deja, deja, labai įtempta ir sudėtinga: mokiniai žudo mokinius ir žudosi patys, padeginėja mokytojus ir daužo jiems dantis, būriuojasi į gaujas ir ... (Tokių faktų PAPA numeriuose yra pateikta labai daug.)

Kai ko dar norėtūsi Jūsų ir paprašyti... O būtent štai ko. Prisimindami minėtą senovės filosofo išmintį, bandykite ieškoti išeities iš tos *chaotiškos būsenos ir situacijos*, kurias patiria šių dienų Lietuvos mokykla. Ir dar: būtų nuostabu, jeigu po poros metų šia patirtimi galėtumėte pasidalinti su mumis, senbuviais mokytojais. Šio prašymo aktualumas – akivaizdus ir tuo pat metu – logiškas. Ir štai kodėl. Mes, senbuviai Kolegos, dažnas jau susitaikstėme su tokia košmariška padėtimi: bandydami tradicines priemones (gąsdinimus, pyktį, tėvų pagalbą ir kt.) įsitikinome, kad šie būdai ir metodai, deja, yra ir neefektyvūs, ir neadekvatūs. Neadekvatūs todėl, kad sociokultūrinė erdvė, kurioje atsiduria šiandieniniai pedagoginių universitetų absolventai, yra šiuolaikiška, t.y. objektyvi, tokia, kokia yra. Vadinasi, su ja mokytojas „privalo skaitytis“. Tačiau senbuvių kolegų profesinė kompetencija būtų labai veiksminga dirbant su ... 20-jo mažiaus 5–7-o dešimtmečio mokiniais (kai buvo galima mažinti drausmės ar elgesio pažymį, svarstyti pionierių sueigose ar komjaunimo susirinkime, sienlaikraštyje patalpinti neklaužados karikatūrą arba darbovietėse bausti tėvus už jų abejingumą savo vaikų auklėjimui...) Būtent todėl vieni senbuviai, kaip jau minėjau pradžioje, nuleido rankas ir pasidavė,- nelygioje kovoje su mokiniais jie kapituliavo ir kantriai laukia pensijos, o kiti – dezertyravo,- paliko mokyklą, ieškodami ramesnės vietos ir skanesnės duonos... Tiesa, į Mokyklą šiomet atėjo per 500 naujų mokytojų. Tik gaila, kad niekas nesuskaičiuoja, kiek tūkstančių „mokytojų“ šiomet parengė šalies universitetai...

Jūsų padėtis – kitokia. Ir ne todėl, kad, kaip teigia atitinkami informacijos šaltiniai, esate „geriausi aukštųjų mokyklų absolventai, praėję griežtą atranką“ (galima baigti universitetą „su pagyrimu“, tačiau mokykloje patirti fiasko...). Kur kas svarbesnis faktas, kad *laisva va-*

¹ Tokiam atvejui Rytų kaimynai turi išmintingą posakį: «Находясь всегда в почете, правду жизни не поймете».

lia apsisprendėte mokyklai skirti dvejus metus. Tai turėtų liudyti, jog „savyje turite pašaukimą bendrauti su mokiniais“. Kitais žodžiais, Jūsų profesinės kompetencijos struktūroje turėtų būti ryškūs tokie elementai, kaip *atjauta, meilė ir pagarba vaikams, gebėjimas „rasti bendrą kalbą su mokiniais“, noras gyventi jų būties ir buities aktualijomis...* Svarbus ir dar vienas faktas: Jūs kelerius metus neįėjote universitetinės pedagoginių mokslų įtakos². Tai reiškia, kad Jūs (vėl prisiminkime Išminčiaus žodžius), galėtumėte ieškoti netradicinių poveikio vaiko asmenybei galimybių. Ir neabejoju, kad jas surasite. O gal jau ir suradote? Mieli jaunieji Kolegos, kaip bebūtų, bet žinokite, kad šiuos du metus (o gal pasiliksite Mokykloje ir ilgėliau?) būsite tarsi po padidinamuoju stiklu...

Jūs sudarot pedagogų dalį mažą,-
Jūsų – tik dvi dešimtys ir du.
Patys matot, kad aplink slidu...
Tikimės sulaukti „aukšto pilotažo“ ...

O galimybės save realizuoti – didžiulės. Pavyzdžiui, gal Jus sudomintų *provokuojančiai preventinis auklėjamas darbas*? Tai klausdamas turiu galvoje keletą amoralių tornadų, pavojingai artėjančių prie gintarinių Lietuvos krantų. Būtų labai gerai, kad jie aplenktų mūsų šalį, bet garantijos niekas negali duoti. Štai keletas tokių besiformuojančių naujų amoralumo formos židinių.

... Mus turėtų pasiekti šiuo metu Europoje populiarėjanti mada – buteljonas, kai keli tūkstančiai jaunuolių labai operatyviai susirenka kelioms valandoms vienoje vietoje, idant drauge klausytųsi muzikos ir... kiek galima daugiau suvartotų alkoholio... Tada, įgiję „formą“, palikę krūvas šiukšlių ir fekalijų, išsiskirsto į klubus... Tenykštė valdžia, kuri šie suvažiavimai jau vyksta, kol kas nesuranda civilizuotų tramdomųjų priemonių... Ar ruošiamės amortizuoti šį tornadą? Ar deleguosime jį, kaip ir kaljano vartojimą, policininkų nuožiūrai?

... Vienos mokyklos abiturientės mokymosi pabaigtuvių proga vieningai sutarė... pastoti, tuo šokiruodamos ir tėvus, ir mokytojus... Sumanymas pavyko. Tiesa, kai kurioms „vienkartinių paslaugų“ teko kreiptis į „bomžus“, nes jų draugai nesutiko prisiimti atsakingų funkcijų... Žuvys nepažįsta savo vaikų...

... Prieš metus kitus (pamenate?) moksleiviams egzaminų baimę siūlėme įveikti „nesipariniu“, o šiemet tą patį stresą psichologai (verslininkai?) jau patarė įveikti terapinio sekso procedūromis... Arba kitas atvejis. Beldžiasi mada – apsmukusios kelnės iki tokio lygio, kad matosi didžioji dalis kelnaičių... Tikėtinas kitas mados etapas – nudizmo šauklys... (Pamenate KTU studentų „inovatyvų“ renginį – šokius nuogai išsirengus, komentuo-tą PAPA-31 numerį, ir sulaukusį gyvos moksleivių reakcijos?).

Tikėtina, kad šie šokiruojantys (kol kas?) faktai anksčiau ar vėliau, jeigu ne visi, tai bent kai kurie (o dar bus ir naujų, čia nepaminėtų...), lyg gripo virusas, pateks ir į mūsų mokyklas, universitetus. Manau, sutiksite, kad šiandien nerimta klausti, kaip šį naujos mados tornadą pasiruošę (ruošiasi) sutikti mūsų senbuviai pedagogai? (Teigiamas atsakymas į šį klausimą prilygtų milijoninės vertės aukso puodo loterijos laimėjimui...) O juk jau dabar reikėtų kuo skubiau galvoti apie adekvatų dorinio imuniteto diegimą jaunimo sąmonėje. Įgydami metodinės patirties ir ją skleisdami bei dalindamiesi neabejotinai galėtume amor-

---

² Čia visiškai atsitiktinai prisiminiau mįslę: „Kas yra žvirblis?“ (Nežinantiems, atskleisiu paslaptį – „Lakštingala, baigusi konservatoriją“.)

tizuoti šio tornado padarinius... Mokykla, visuomenė Jums tikrai būtų dėkinga, nes atliktumėte misiją, kurios nesugeba inicijuoti šiandieninis mūsų pedagogikos mokslas...

Dar kartą – su Tarptautine mokytojų diena.

Tegu mūsų mintys visada bus gražios,
O darbai – tikrai geri:
Jeigu skleisim Tiesą, jeigu nešim Grožį,-
Būsime amžinai gyvi.

Nuoširdžiai,

Albertas

2008 m. spalio 1 d.

Atgal

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

Aktualija

KODĖL MUMS PRIEKAIŠTAUJA

Jo Ekscelencija Prezidentas,

arba

UNIVERSALI UGDYMO PRIEMONĖ

Beveik visi nepriklausomos Lietuvos švietimo ministrai, susirinkę 2008/2009 m. m. išvakarėse, pareiškė: švietimo raida nuo bendrosios visuomenės raidos atsilieka. Todėl ir savo paskirties neatlieka taip, kaip derėtų (*Dialogas, 2008 09 05*). JE Prezidento V. Adamkaus nuomonė, išsakyta ta pačia proga ir tuo pačiu klausimu, atrodo griežtesnė, o vertinimas – konkretesnis: „Visuomenė pasigenda mokyklos, kaip pilietiškumo ugdytojos, vaidmens.“ Ir šioje, vaiko asmenybės auklėjimo reikšmę akcentuojančioje vietoje, Prezidentas pateikia konkretų pavyzdį: „Ne kartą kėliau klausimą: ar istorijos mokymo būdas ir istorijos vadovėliai iš tiesų yra tas tinkamas kelias, kuriuo eidamas moksleivis gali *labiau pamilti šalį? Ar tai padeda atrasti jo sielai artimas istorines asmenybes, kurios jį įkvėptų gyventi ir dirbti savo šaliai“* (kurs.- A.P.).

Šiuos žodžius drįsčiau interpretuoti taip: Valstybės Vadovas norėtų, kad mūsų Mokykla nesitenkintų vien žinių „archy-

vavimu“³ vaiko atmintyje, o rūpintųsi kūrybiniu jų panaudojimu, o taip pat ir auklėjimu – pilietinių bei tautinių įsitikinimų puoselėjimu, humanistinių ir krikščioniškų nuostatų diegimu ugdytinio sąmonėje. Juk mokinys, savo įsitikinimų struktūroje „nestokojantis“ minėtų vertybių, nesikėsins, pavyzdžiui, į savo bendraamžio, mokytojo, tėvų ar senelių gyvybę, t.y. nežudys kitų ir nesižudys pats. (Tokių faktų, kaip žinia, kasdien mums dovanoja margaspalvė Lietuvos žiniasklaida...) Bejausmis šių dienų ugdymas šalčiu sukausto vaiko sielą, kuri tampa tarsi negyvas inkliuzas kūniško ledo gabale⁴... Ir gal būt todėl Prezidentas pateikė pakankamai griežtą mūsų profesinės veiklos įvertinimą: „Todėl šiandien visuomenė nepasitiki jau ne tik švietimo refor-

³ Kaip žinia, kompiuteryje yra tokia programa „Add to archive“ ...

⁴ Ne atsitiktinai šiuos mokslo metus visus ugdytojus kviečiame akcijai: „Išgelbėkime nors vieno vaiko sielą“

ma, bet ir pačia švietimo sistema“ (*Dialogas*, 2008 09 05). Šioje vietoje, manyčiau, tikslinga stabtelėti ir principingai pilietiškai pasamprotauti...

Kai girtas policininkas kelyje nužudo tris vaikus, atsistatydina vidaus reikalų ministras ir generalinis policijos komisaras... Tačiau kai JE Prezidentas ir beveik visi buvę švietimo ministrai tvirtina, kad Lietuvai su švietimo reforma nepavyko, niekas nesirengia atsistatydinti... Kodėl? Juk privalome garbingai sutikti: *dėl švietimo nesėkmių taip pat žūsta vaikai arba žudosi patys!* (Kaip jau ne kartą esu akcentavęs, kasmet nusižudo dvi moksleivių klasės...).

Tačiau palikime šį klausimą be atsakymo (nes nei aš, nei, tikiu, gerb. Skaitytojas į „išsilaisvinusias“ kėdes nepretenduotų). Problema kita: *kada ir kaip* pradėsime stabdyti intelektualių nepilnamečių budelių (deja, čia sąvokas vartoju tiesiogine, bet ne perkeltine prasme) bei kitokių smurtautojų ugdymą valstybinėse institucijose (beje, Valstybei abejingai stebint)? – Akivaizdu, panašūs klausimai yra iš mokinių dorinimo srities ir, sutikime, glaudžiai susiję su kiekvieno mūsų sąžine...

□ □ □

Sunku paneigti tezę, kad šių dienų Mokykloje asmenybės dorinimas vyksta daugiau *teorinių žinių lygmenyje*, yra *orientuojamas pasyvaus dorovingumo linkme*, ir kad nusistovėjusiame moksleivių *dorinimo* procese pasigendama *kažko esminio*⁵. Tuomet, t.y. sutinkant su šia teze, išskyla *vertybių diegimo tobulinimo* problema.

Kaip ne kartą esu minėjęs, dideli ugdomojo proceso tobulinimo ir efektyvinimo rezervai slypi *dvasingumo* galimybėse. Tačiau, kaip liudija patirtis, šis terminas dažnam asmeniui instinktyviai išprovokuoja jo

veide vieną kitą papildomą raukšlę... Ir apmaudu tai, kad kuo toliau, tuo labiau ši sąvoka, atrodo, tampa vis mažiau populiari, o mūsų veidai vis labiau raukšlėjasi... Taigi, tikslinga pagalvoti, koku būdu galėtume reabilituoti šį terminą, idant jis, taikomas šių dienų Lietuvos mokykloje, leistų tikėtis pageidaujamo pokyčių – stabdytų smurtą ir agresiją, neapykantą artimui ir pavydą, o vietoje jų – puoselėtų meilę žmogui, tautai ir Valstybei?

Manyčiau, laikas būtų ieškoti štai tokios dermės: tikslinga atsigręžti į religijoje įformintas tikėjimo tiesas ir jų pagrindus puoselėti mokinių įsitikinimus, jų vertybių pasaulį. (Juolab, kad dažnas dvasingumo sąvokos turinį sieja su religiniu turiniu, kuris, beje, ir iššaukia minėtas „veido raukšles“.) Apmąstymus pradėkime nuo konkretaus klausimo: ką prarandame/laimime atsiskydami, pavyzdžiui, Kalno pamokslo prasmių⁶ ar Dekalogo nuostatų: *Gerbk savo tėvą ir motiną, Nežudyk, Nepaleistuoaik, Nevok, Nekalbėk netiesos, Mylėk kiekvieną žmogų taip, kaip save?* Kitais žodžiais, ar pakenktų mano sūnaus/dukros kasdieniam gyvenimui, jeigu mokyklos ugdymo turinyje šios ir panašios vertybės būtų įtaigiai diegiamos visų dalykų (o ne vien tik religijotyros) pamokose?

Trumpam pabūkime savanaudžiai: o gal ir mano senatvė bus lengviau pakeliama, jeigu Kalnų pamokslo prasmės ir Dekalogo nuostatos užvaldytų mano vaikų ir anūkų sąmonę? Juk, mielieji, turėtume nerimauti

⁵ Nesėkmingo ugdymo klausimu e-žurnalo numeruose jau nemažai rašyta (žr., pavyzdžiui: Aktualija // PAPA-11; Apsisprendime dėl ugdymo principų // PAPA-20 ir kt.).

⁶ „Matydamas minias, Jėzus užkopė į kalną ir atsėdo. Prie Jo priėjo mokiniai. Atvėręs lūpas, Jis ėmė mokyti. Palaiminti vargšai dvasia, nes jų yra dangaus karalystė. Palaiminti, kurie liūdi, nes jie bus paguosti. Palaiminti romieji, nes jie paveldės žemę. Palaiminti, kurie alksta ir trokšta teismo, nes jie bus pasotinti. Palaiminti gailėstingieji, nes jie susilauks gailėstingumo. Palaiminti tyraširdžiai, nes jie regės Dievą. Palaiminti taikdariai, nes jie bus vadinami Dievo vaikais. Palaiminti, kurie persekiojami dėl teismo, nes jų yra dangaus karalystė. Palaiminti jūs, kai dėl manęs jus šmeižia ir persekioja bei meluodami visai piktžodžiauja“ (*Mt 5, 1-2*).

dėl tokio kuriozinio atvejo, apie kurį papasakojo Vilniaus licėjaus direktorius: „Valstybinių egzaminų istorijos klausimų atsakymuose vienas iš atsakymų variantų yra teiginys, išrašytas iš Konstitucijos, kad reikia **gerbti savo tėvą bei motiną** ir rūpintis jais senatvėje. Deja, daug kas nepatikėjo, kad tai ir yra teisingas atsakymas, tad ieškojo kitokių, gudresnių, lyg ir teisingesnių, nesuvokdami, kad pagarba tėvams yra Konstitucijos vertas teiginys. Tokia jų akimis, lyg ir banali konstitucinė tiesa, atrodė nevertinga“ (*Lietuvos žinios, 2008 09 01*). Todėl neabejoju, kad atsigręžimas į Dekalogo nuostatas palengvintų mūsų ugdytiniais įsisąmoninti ne tik LR Konstitucijos, bet taip pat atitinkamus Švietimo įstatymo, Vaiko minimalios ir vidutinės atsakomybės įstatymo bei kitų panašių dokumentų straipsnius ir paragrafus, kurie niekaip nesukontroliuoja mūsų vaikų elgesio.

Norėčiau tikėti, kad dažnas Skaitytojas ne tik panašiai samprotauja, bet pagal jų turinį pats gyvena ir atitinkamai auklėja savo vaikus, mokinius. Abejojančiam Kolegai norėčiau pateikti papildomų klausimų, raginančių susimąstyti,- gal jie palengvins surasti savąjį atsakymą. Pavyzdžiui, *kurios vertybės – dvasinės ar materialinės (šiuo atveju – pažintinės, ŽMĮ) yra reikšmingesnės žmogaus gyvenime? Kurias jų lengviau savarankiškai įsisąmoninti – pažintines (racionalistines) žinių forma, ar dvasines – įsitikinimų bei idealų pavidalu? Paprasčiau tariant, ką lengviau savarankiškai išsiaiškinti ir įsisąmoninti: III Niutono dėsnį, Žalgirio mūšio datą ir reikšmę ar į **įsitikinimų** lygį „pakelti“ meilės artimui ir pagalbos jam (ištikus nelaimėi) svarbą?.. Pastarąjį klausimą patikslinsiu: gal, pavyzdžiui, interneto puslapiai ar TV transliacijos paauglius ir jaunuolius intriguoja dvasingumo vertybes ugdančiais siužetais ir atitinkamomis programomis?⁷ Gal šių vertybių deficitą mūsų*

ugdytiniai patenkina gausiai dalyvaudami bažnytinėse apeigose ar panašaus pobūdžio visuomeninių organizacijų rengimuose ir dvasingumą propaguojamuose projektuose?

Atsakymus į šiuos klausimus, kaip ir dera demokratinėje valstybėje, norėčiau palikti paties skaitytojo apsisprendimui. Juk dabartinėje mūsų situacijoje, manyčiau, labai svarbu, kad *kuo daugiau žmonių pradėtų mąstyti*, o jau tada bus galima sulaukti ir išmintingų sprendimų.

Tačiau, sutikime, kad čia analizuojamų intelektualiujų ir dvasinių vertybių reikšmė yra paritetinė⁸. Tada tampa akivaizdu, jog pagrindinių švietimo reformos dokumentų pirmuosiuose(!) puslapiuose deklaruodami dorinių bei dvasinių vertybių svarbą

labai subtilaus ir nepaprastai reikšmingo dvasingumo ugdymui dėmesio beveik neskiriame ir todėl turime tai, ką šiuo metu turime.

O turime kuriozinę situaciją, liudijančią daugelio mūsų – labai prašau atleisti už šį įvertinimą!- neišmanėliškumą, bukumą, kvailumą. Pasiteisinimui (ir savikaltės sumąžinimui) paseksiu mažą pasakaitę...

Vienas vargšas žmogelis netikėtai išlošė Aukso puodą ir sugalvojo pasistatyti prabangius, dvasingumą liudijančius rūmus, tačiau nežinojo, nuo ko pradėti. Tokie pat vargšai bičiuliai patarė įsigyti statybinių medžiagų: plytų, cemento, skiedinio, stiklo, lentų ir sijų, gelžbetoninių blokų, marmuro ir granito, elektros laidų ir lempučių, spynų ir vinių, klijų ir dažų, tapetų ir šviestuvų... Ir dar labai daug ko, nes stambios statybinės firmos, pajutusios atsivėrusių paslaugų teikimo nišą, žmogui siūlė vis naujas ir labai prašmatnias

lienės straipsnis, skirtas auklėjamajam žiniasklaidos poveikiui aptarti.

⁸ Prisiminkime skrajojančias frazes, kad žinios be dorovės tai – kalavijas bepročio rankose (Mendelejevas) ar aukso žiedas kiaulės knyslėje (Komenskis).

⁷ Atsakymą į šį klausimą galėtų be kita ko pasuflektuoti šiame PAPA numeryje publikuojamas S. Kara-

šiuolaikiškas medžiagas, kurios „tikrai pravers statybose“... Taigi, žmogelis vis pirko, vežė, krovė, sandėliavo... Pagaliau viskas tvarkingai sukrauta ir sudėliota... Galima pradėti statybas... Tačiau dabar paaiškėja: pirktame žemės sklype nebėra laisvos vietos rūmo statybai... Žmogelis tik dabar suvokė, kad jis įsigijo... vertinusių prekių sandelį, ir kad vietoje dvasingų rūmų šeimininko **aristokrato** jis tapo ... **sandėlininku**. Šią nesėkmę papildė didžiuliai rūpesčiai: įsigytas medžiagas nieko grauzikai, lietūs, erozija, pelėsiai... Blogiausia, kad jos ne tik nyko akyse, bet dar ir **seno, darėsi nemadingos, radosi nauji modeliai**...

Šią pasakaitę papasakojau todėl, kad dabartinių mūsų švietimo strategų ir mokytojų pastangomis Mokykloje ugdomi ne dvasios aristokratai, o žinių sandėlininkai. Netikite? – Dar 2005 metais *Švietimo naujienos* (Nr. 5,- p. 3) rašė: „Parengtas veiksmų planas, pagal kurį bus rengiama ugdymo turinio atnaujinimo strategija: **reikia integruoti 23(!) programas** (alkoholio ir tabako kontrolės, kovos su korupcija, savižudybių prevencijos...)“.

Ką reiškia toks „integravimas“ praktikoje, šiomet gražiai paaiškino sostinės meras, pasiūlęs mokyklose įrengti rūkymo kabinetus, idant mokiniai nerūkytų lauke ramsdydami mokyklų sienas... Ir ne todėl, kad kieme vaikai gali persišaldyti, arba kad skundžiasi aplinkiniai gyventojai, dėl sklindančių dūmų negalintys praverti langų. Bėda ta, kad yra toks... neįgalusis Tabako kontrolės įstatymas...

Beje, panašiai veikia narkotikų ir priekabiavimo stabdymo, lytinio ir šeiminio švietimo, pilietiškumo ir demokratinių vertybių bei kitos programos, kurioms įgyvendinti rašomi specialūs projektai, rengiamos akcijos. O viso to nauda? – Dažniausiai didžiausia nauda tik tiems, kurie tuos projektus ir programas rašo... Na, dar valdininkai ataskaitose gali save ir kitus nuraminti, kad kažką darome, nesėdime

sudėję rankų. (Pavyzdžiui, kur nors iš tribūnos tūlas vadovas ar vyr. specialistas gali pasakyti, kad „vien tik Pirminės nar-komanijos prevencijos programai tarp vaikų ir jaunimo 2007 metais išleista (vėjais?-A.P.) 3 milijonai 673 tūkstančiai Lt ...“)

Taigi, ir įstatymai, ir programos, ir projektai bejėgiai tada, kai asmenybės viduje nėra suformuotų **humanistinių principų ir įsitikinimų, žmogiškosios būties normų ir nuostatų**. O jų nėra, nes jų vis dar neugdome. Pasekmė? – Vietoje Žmogaus – dvasinio aristokrato, kaip toje pasakaitėje, išsiugdome turtingą „žinių sandėlininką“, kurio įsigyti nenaudojami turtai, kaip žinia, nyksta, sensta, jų vertė krenta... Ir visa tai vargšas žmogelis mato, supranta, išgyvena... Dvasinių rūmų statyba vis nevyksta, o antiauklėjimas nenutrūksta nė minutei...

Skaudžiausia tai, kad kol kas vis dar nesuvokiame, jog dvasinio aristokrato puoselėjimas ir turtingo „žinių sandėlininko“ ugdymas tai – visiškai skirtingi dalykai. Ir šį skirtumą pirmiausia turėtų įsisąmoninti pedagogikos mokslas, garbioji universitetų profesūra... Ir, žinoma, švietimo reformos strategai...

Kol šio skirtumo neįsisąmoninsime, tol ir toliau augs bei bujos Smurto medis. Mes tuo metu vaikščiosime aplink jį ir šiomet rūpestingai nupjaukinsime, tarkim, Priekabiavimo šaką... (t.y. aiškinsime mokiniams jos „išaugimo“ priežastis, nurodysime pasekmes, parodysime lenteles, užpildytas *chi* kvadratais ir procentais...). Ją nupjovę, jausimės atlikę didelį (formalų!) darbą, ir pereisime prie kitos, pavyzdžiui, Rūkymo šakos... Kol darbuosimės su šia „programa“, vėl pakels galvą priekabiavimas, nes jis, pasirodo, net ir nebuvo išnaujintas⁹. Jis tik (gal būt?) buvo prislopintas.

⁹ Taip, pavyzdžiui, vienoje Panevėžio mokykloje keturiolikmetis moksleivis aktų salėje laukdamas renginio, skirto projektui „Gyventi laisvam – taip“, trenkė metais vyresniam bendramoksliui į galvą

Todėl vėl atsigavo, įgijęs didesnę atsparumą,- imunitetą rūpestingo sodininko pastangoms... Aiškinti, kodėl taip atsitiko, netenka, nes visą tą laiką Šaknys sočiai maitino Smurto medį – kamieną ir visas šakas – Blogiu¹⁰.

Išeitis? – Diktatoriai elgiasi paprastai: fiziškai sunaikina visą jų ideologijai nepriimtina medį¹¹. Mums, demokratinės valstybės mokytojams, atrodytų lieka vienintelė išeitis – baigti dabartinę vaiko asmenybės auklėjimo imitaciją ir *esmingai pakeisti maisto, kurį gauna šaknys, turinį*. Šioje vietoje yra vienintelė efektyvi priemonė – *dvasingumas* (apie kurį e-žurnalo puslapiuose yra pakankamai daug rašyta). Tai ne tik gyvybingoji, bet ir įvairiais antivirusiniais papildais praturtinta medžiaga. Šių savybių dėka ji *vienu metu veikia visą Smurto medį*,- jo kamieną ir visas blogio – narkotikų ir priekabiavimo, alkoholio ir tabako, korupcijos ir savižudybių... šakas. *Dvasingumas – tai ir maistas, ir antibiotikas*.

Akivaizdu, kad panaudojus šią medžiagą atpultų minėta būtinybė integruoti 23 programas. Kitais žodžiais, žinių turtingas sandėlininkas dėsningai taptų dvasios aristokratu. Ir tai – ne laiminga pasakaitės paiba, o logiška įvykių tėkmė, vykstanti *žmogiškosios prigimties pagrindu*.

Būtent todėl ugdymo partneriams – tėvams ir mokytojams, suprantantiems ne tik žinių, bet ir humanistinių įsitikinimų puoselėjimo svarbą, siūlyčiau savo žodyną papildyti nauja sąvoka – *pedagoginis dvasingumas*¹².

□ □ □

Tikėtina, atsiras gerb. Skaitytojų, kurie šį straipsnį priims tik kaip pasaką, autoriaus pasektą profesinės šventės – Tarptautinės mokytojų dienos progą. Tebūnie taip. Tačiau, mieli Kolegos, šventėms pasibaigus grįžta pilkoji kasdienybė. O ji neišvengiamai vėl mums pakartos tą patį klausimą: kodėl LR Prezidentas taip griežtai vertina mūsų, pedagogų, pastangas („Todėl šiandien visuomenė nepasitiki jau ne tik švietimo reforma, bet ir pačia švietimo sistema“)? Beje, ką gali žinoti: gal ir JE panašiai supranta šią mūsų nesėkmingo ugdymo problemą...

Pagarbiai ir nuoširdžiai,

Albertas

Atgal

---

taip, kad šis dėl smegenų sukrėtimo ir *kaukolės lūžio atsidūrė ligoninėje*.

¹⁰ Sakoma, kad mūsų vaikas iki 18 metų jau yra matęs vidutiniškai 16 000 suvaidintų žmogžudysčių ir 200 000 smurto epizodų...

¹¹ Kaip žinia, vienas tokių antžmogių mėgęs kartoti: nėra žmogaus, nėra problemų...

¹² Šio termino, prisipažįstu, literatūroje aptikti nepavyko, tačiau jo turinio samprata aptarta PAPA-15.

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

Projekto

GROŽIO IR GĖRIO LINK

*Pilietinių ir demokratinių vertybių ugdymas taikant inovatyvius metodus
Klasės auklėtojo knyga*

(žr.: PAPA-12 – PAPA-31)

SANTRAUKA

Autorių (L. Navickienė, S. Karalienė, A. Navickas, A. Piličiauskas) parengta knyga „Grožio ir Gėrio link“ yra Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis finansuoto projekto „Pilietiškumo ir demokratinių vertybių ugdymas taikant inovatyvius metodus“ sudedamoji dalis. Leidinys skirtas bendrojo lavinimo mokyklos klasės auklėtojui, siekiančiam efektyvinti pilietiškumo, demokratinių ir kitų vertybių ugdymą. Tačiau knyga taip pat gali praturtinti etikos, dailės, muzikos, grožinės literatūros ir kitų dalykų mokytojų, tėvų bei kitų asmenų, suinteresuotų asmenybės dorinių ir dvasinių vertybių sklaida, kompetenciją. Inovatyvi tikslingo auklėjimo metodika, kuria grindžiamas leidinio turinys, gali būti taikoma ir socialinių pedagogų, psichologų bei muzikos ir dailės terapeutų darbe ugdamas delinkventiškus paauglius, priklausomybių turinčius asmenis, kalinius, Dienos centrų, Šeimos centrų ir kt. ugdytinius.

Igyvendindami minėtą siekiamybę Autoriai parengė kompleksą alternatyvių edukacinių nuostatų, arba gairių, kurių praktinis taikymas įgalina keisti dabartinius paveldėtus, (neretai – autoritarinius) ugdytojo ir ugdytinių santykius demokratinio bendravimo ir bendradarbiavimo linkme. Pavyzdžiui, vertybinių orientacijų puoselėjimui siū-

loma taktika – „auklėjimas per pozityvą“. Tai reiškia, kad modeliuojant auklėjamąjį poveikį ugdytojas nekalba apie neigiamas asmenybės savybes (tinginystę, prasivardžiavimą, tyčiojimąsi iš kito žmogaus...), bet visus ugdytinius skatina mąstyti apie tokius teigiamus charakterio bruožus (gebėjimus, įpročius, įsitikinimus...), kurie savo esme natūraliai šalina deformuotas vertybes, aktyvina jų korekcijos procesą. Tai nereiškia, jog auklėtojas vengia pastebėti blogio apraiškas ar jų atžvilgiu rodo abejingumą. Anaiptol: ugdytojas stengiasi viską pastebėti, tačiau jo siekiamybė – nepaskęsti smulkmenose (nors, antra vertus, auklėjimo baruose smulkmenų dažniausiai nebūna...).

Autorių nuomone, reikšminga tai, kad – asmenybės ugdymo procesas vykty Tiesos ir Teisingumo, Gėrio ir Meilės erdvėje. Todėl vienintelis metodas, kuris tinka dirbant su bet kokio amžiaus ugdytiniais ir bet kokioje ugdymo institucijoje, dalyko pamokoje ar paskaitoje tai – Meilė ugdytiniais, dalykui, profesijai. Tuo tikslu ugdymo procesą siūloma „apgauti“ specialia vertybine nuostata – Pedagoginiu dvasingumu (PD), kurio esmę sudaro nuoširdi Meilė ugdymo partneriui, aprėpianti išmintingą, gera linkintį reiklumą. Visa tai leidžia dabartinio ugdymo procese dažnai stebimus sąveikos požymius baimę ir nea-

pykantą keisti visa nugalinčia Meile ir pasitikėjimu ugdytinio žmogiškąja prigimtimi, kai melės poveikyje ugdytinis tampa ugdytojo šalininkas,- bendramintis, kuris – šito jam nežinant – talkina vykdant jo deformuotų vertybių korekciją, arba antivertybių šalinimą. Taip puoselėjamas poreikis nuolatiniam asmenybės tobulėjimui (saviauklai), kuris yra dvasinio augimo – pakilimo iš pasitaikančių būties klaidų ar nuosmukių – prielaida. Šiame asmenybės tapimo procese didžiulis vaidmuo tenka gyvenimo tikslo sampratai, kurią, autorių nuomone, būtina pradėti puoselėti nuo ankstyvosios vaikystės ir, atitinkamai adaptuojant jos turinį, tęsti visais amžiaus tarpsniais.

Autorių siekiamybė ir linkėjimas ugdytojams – įvairiais būdais skatinti, provokuoti ugdytinį mąstyti ir kuo giliau pajauti bei emociškai išgyventi teigiamų dorovinių situacijų prasmę ir neigiamų beprasmiškumą. Ši siekiamybė liudija dar vieną svarbią nuostatą: ugdytinių įsitikinimų puoselėjimui yra būtina sąlyga – dorovinio pobūdžio žinios privalo lydėti jausmų židinyje.

Teorinės nuostatos – ir Projekto tikslai!-praktiškai įgyvendinami ugdytojui pateikiant konkrečių temų aprašus. Pastarąsias vienija pagrindinė identiteto sąvoka, tarytum savotiška Knygos kategorija. Jo turinį sudaro altruistinė meilė žmogui – vaikui, ugdytiniui, jų tėvams, mokytojui, šeimai, mokyklai, tėvynei... Būtent Meilėje natūraliai slypi pilietiškumo ir tautiškumo, demokratinių ir visų kitų bendražmogiškų vertybių geneziniai pradai. Jų išryškėjimas ir sklaida vyksta per keturis struktūrinius identiteto sandus – šeiminių identitetą, bendruomeninį identitetą, tautinį identitetą ir valstybinį identitetą. Suprantama, leidinio paskirtis („Auklėtojo knyga“) lėmė tai, kad minėtos sudedamosios lietuviškojo tapatumo dalys analizuojamos ir jų interiorizacijos procesas gvildinamas mokyklos bendruomenės erdvėje. Tai jokiū būdu nereiškia, jog atsisakoma edukacinės misijos ugdyti mokinių šeimines,

tautines ir valstybines vertybines orientacijas – atitinkamus identiteto sandus¹³.

Minėtos dorovinio turinio aktualijos analizuojamos *diskusijų forma*, integruojant specialiai sukurtus dailės, muzikos, grožinės literatūros kūrinius. Pastarieji, taikant inovatyvius Asmeninės prasmės (APM) ir Emocinio imitavimo (EIM) metodus, natūraliai provokuoja *ugdytinių ir ugdytojo diskusiją*, kuri suteikia pedagogui galimybę *diagnozuoti mokinių vertybines orientacijas* ir šioje erdvėje vykdyti jų (vertybių) atitinkamą *korekciją*, skatina ugdytinius adekvačiau suvokti save ir supantį pasaulį, plėtoti savivertę ir pasitikėjimą savimi.

Svarbu akcentuoti tai, kad ugdytinių bendravimas ugdymo procese su meno kūriniais primena viliojantį „mįslės įminimą“, kuriame visų mokinių „atsakymai“, jeigu jie nuoširdūs, yra teisingi. Ši unikali prielaida užtikrina visų moksleivių psichologinį saugumą, puoselėja jų teigiamą autokoncepciją, saviraiškos poreikį, o tuo pačiu optimizuoja mokymosi motyvaciją ir vykdo preventinį „iškritimo“ iš ugdymo proceso stabdymą. Taigi, inovatyvių metodų paskirtis ugdymo procese – išnaudoti ir efektyvinti meno kūrinio poveikio ugdytiniui galimybes. Kitais žodžiais, APM ir EIM skirti ne tiek kūrinio pažinimui,- jo suvokimui, supratimui ar įsisąmoninimui, o ugdytinio patirtų impresijų (potyrių) refleksijai.

Autorių, o ir nemažos dalies mokytojų, patirtis liudija, kad tokia kryptimi organizuotas ugdymo turinys ir procesas sudaro prielaidas:

- ✚ optimizuoti ugdytojų auklėjamojo darbo kokybę, aktyvinant ugdytinių mokymosi motyvaciją, pilietinę poziciją, demokratiškumą, toleranciją, tautinį identitetą

¹³ Autorių nuomone, tikslinga parengti analogiškus projektus, kurie būtų skirti tėvams (identiteto ugdymas šeimoje), NVO (identiteto ugdymas nevyriausybinėse organizacijose), valstybinėms institucijoms (identiteto ugdymas ministerijų, departamentų, nacionalinių transliuotojų ir kt. valstybinių institucijų veikloje) ir kt.

ir kitas asmenybės savybes, įsitikinimus, idealus;

- ✚ gerinti klasės auklėtojų darbą (kokybiškai bei patraukliai pasiruošti ir praveisti klasės valandėles) ir optimizuoti ugdytojo profesinės kompetencijos plėtotę;
- ✚ praturtinti ugdytojų pedagoginę kompetenciją gebėjimu puoselėti moksleivių pilietines, demokratines bei kitas doringas, dvasines, humanistines, socialines, estetines etc. vertybes.

Taip glaustai atrodo schema, kuria vadovaudamiesi autoriai siūlo skleisti Projekto idėjas Lietuvos švietimo sistemoje siekiant plėtoti pedagogų profesinę kompetenciją. Juk šiuo metu yra *svarbiausia*:

- ✚ *tikėti*, kad mus supa neapreičiama Grožio gausa (nors žiniasklaidos magnatai įkyriai formuoja nuomonę apie vyraujančią blogį ir bjaurastį...);
- ✚ *matyti ir mylėti* tą Grožį gamtoje, žmonių elgesyje, mažylio šypsenoje, meno kūrinuose...(nors dažnam ugdytiniui šiaudien nesvetima kitokia „mada“ - noras demonstruoti aroganciją, grubumą, iššaukiančią aprangą...);
- ✚ *suprasti ir priimti* mus supančio Grožio prasmę, įpareigojančią Jį gausinti, skleisti, dovanoti kitiems...(nors dažnas vadovaujasi ne altruistinėmis, o egoistinėmis būties nuostatomis...).

□ □ □

- Sunkus kelias į Gėrio šalį?

- Ne. Jis nuostabus tiems, kurie nuoširdžiai *tiki* Žmogaus misija, *myli* ją, *viliasi* jos sėkme...

Atgal

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

Tęsiame publikacijų ciklą „Praktiku-
mas“, kuriame talpinamos auklėjamo-
sios temos iš Auklėtojo knygos „Gro-
žio ir Gėrio link“.

2. 5. 1. Nesavanaudiškos pagalbos vertė

Lolita Navickienė

**Tik tas nesavanaudiškas, kurio abiejų rankų del-
nai, kupini gerumo ar vertybių, yra atsukti į Tavo
pusę. Tai reiškia, kad duodantysis nesvarsto, ar su-
lauks atpildo,- honoraro už savo nuoširdų gerumą.**

Integracija: L. Navickienės apsakymas „Dienoraštis“ ir A. Navicko muzikinė pjesė „Prieštaros“
(CD nr. 21)

Įvadinė informacija

Vaiko mokymosi sėkmė priklauso ne tik nuo jo asmeninių pastangų, gabumų, bet ir nuo šeimos požiūrio į savo atžalos mokymąsi. Juk domėjimasis pasiektais rezultatais, rūpestis vaiko sveikata, palaikymas ir pagalba padeda bręstančiai asmenybei išmolti pasitikėti savo jėgomis, nepalūžti užgriuvus nesėkmėms bei neprarasti noro mokytis. Tačiau tai – tik viena medalio pusė. Kitoje – tėvų ir vaikų santykiai su mokytojais ir mokykla. Šis trikampis – vaikas-mokykla-tėvai ypač reikšmingas siekiant pagrindinio tikslo – kad mokinys taptų doru, atsakingu piliečiu ir geru žmogumi.

Tačiau ar visada trišalės sutarties vykdymas gerai organizuojamas ir vykdomas? Ar noriai tarpusavyje bendrauja tėvai ir mokytojai, mokiniai ir mokytojai, mokyklos administracija ir tėvai? Ar visada Jūsų tėvai noriai dalyvauja organizuojamuose klasės susirinkimuose? Ar Jūs norite, kad jie karts nuo karto apsilankytų mokykloje? Ar jie nuolat teiraujasi pas klasės auklėtoją apie Jūsų mokymosi pasiekimus, elgesio ir lankomumo problemas? Į šiuos klausimus teigiamai atsakys nedaugelis, nes su mokykla, dažniausiai, noriai bendrauja tik gerai besimokančių mokinių tėvai, o tuos, kurių kasdieninį mokymąsi lydi vienokios ar kitokios problemos – į mokyklą sunku prisikviesti.

Kuris mokytojas daugiausia dėmesio skiria Jūsų klasei? Atsakytumėte, jog klasės auklėtojas. Jis rūpinasi Jums kylančių sunkumų sprendimu, Jūsų maitinimu ar pavėžėjimu į mokyklą, domisi ir klausia kitų savo kolegų apie mokymosi rodiklius, elgesio ar lankomumo problemas, stengiasi, kad klasėje visi sutartumėte ar turėtumėte galimybę pabūti su klase kartu.

Ugdomosios veiklos nuostata

Norėčiau Jums paskaityti vienos mokytojos dienoraštį, kurį ji pradėjo rašyti, gavus auklėti naują klasę. Ką galėsite pasakyti apie šios mokytojos ir jos auklėjamų mokinių tarpusavio santykius? Kaip klostėsi naujos auklėtojos santykiai su mokinių tėvais?

Dienoraštis

08.28.

Grįžau iš posėdžio. Tik antra diena mokykloje. Mintys veržiasi, kaip bitės iš avilio, tad nusprendžiau jas nutupdyti ant popieriaus, kad manęs pačios nesugeltų... Taigi, aš turiu naują auklėjamąją klasę. Žadėjo nors vienus metus duoti pailsėti, nes praėjusiais metais juk dvyliktokus išleidau. Sėdėdavau iki 18-19 val. mokykloje, betvarkydama visų dienyne ar darydama ataskaitas. O aš juk fizinio lavinimo mokytoja! Kur dar visokios varžybos, sporto renginiai! Kol su visu inventoriumi grįžtu iš stadiono, tai ir pertrauka pasibaičia. O čia davė auklėti 8d! Tą, su kuria niekas nesusitvarko. Atseit, paimk, nes nėra kam, o tu jiems dėstai, be to mokytojų dabar labai trūksta. O aštuntoje d tų „auksų“ visi 34! Vien Silvestras savo išdaigomis ir kumščiavimais kokius penkis atstoja. Na, ką...Rašau 34 sveikinimus Naujų mokslo metų proga...

09.01.

Buvo vasariškai šilta. Prie kreida ant asfalto pažymėto 8d lopinėlio susispietė maniškiai ir pabėrė klausimų jūrą: „Tai ar Jūs tikrai būsite mūsų auklėtoja?“ „O fizinį ar dėstysite?“, „Tai gal nebūsite tokia griežta kaip anksčiau?“, „Mano mama sakė, kad tik šita mokytoja jūsų klasę gali išplukdyti į švarius vandenį“...Gavau glėbį gėlių. Atėjo atsisveikinti ir buvusioji auklėtoja, nes paskutiniai magistrantūros studijų metai reikalauja daug laiko ir pastangų. Gal po metų sugrįš. Įteikė kiekvienam mokiniui po mažą kaktusiuką – simbolį buvusių nesutarimų ir šiltų dienų. Buvusi auklėtoja – jauna, graži, gera ir labai švelni mergina. Palyginti su manimi – na, ką čia lyginti...

09.08.

Ruošiuos klasės tėvų susirinkimui. Per pirmą savaitę Simas praleido 7 pamokas, Silvestras sugebėjo taip „apsikeisti nuomonėm“ su dviem devintokais, kad paskui pas seselę visi valandą prasėdėjo. Gerai, kad aš visada rankinėje sterilaus pleistro nešiojuos, nes reikiamo kiekio medicinos punkte neužteko... Povilas taip išsityčiojo iš Agnės, kad mergaitės motina atlėkė taksi pasiėmus. Pasistačiusi jį taip aprėkė, kad popieriniai paukščiai koridoriuje siūbavo. Po pamokų pasilikusi kalbėjau su juo, o tam pasirodė, kad Agnė su juo koketuoja, nes kai atsisėdo valgykloje prieš jį nugara, tai visi stringai taip pasimatė... Su ta apranga – tai oi, kiek bėdų mergaitės prisiverda... Kaip motinos gali išleisti į mokyklą savo dukras, kurių per šalčius pilvai pliki ir dar apatinės kelnaitės matosi?! Išėina į darbus, nepakontroliuoja, nemato... Nors kur čia sukontroliuosi... O dar auskarai visose vietose... Šnekėjau su Agne, o toji sako, kad kaip noriu – taip ir rengiuos. Tai aš tada paklausiau, o kodėl nesidžiaugi, kai į tavo apsirengimą vaikinai sureagoja? Ar to sieki? Tada tyli. Skambinau Simo motinai. Gaila man to vaiko. Toks ramus, švelnus, bet bailys. Bijo blogą pažymį gauti, todėl kai tik koks kontrolinis – Simas pieno bare sėdi. Skambinau Silvestro

tėvui. Jis su sūnaus motina negyvena kartu, išsiskyrė prieš metus, o vaikui – trauma. Reikės man tą mušėiką po pamokų pasilikti. Žinau, kad širdyj – jis jautrus, tėvų nesantaiką išgyvenantis žmogutis.

09.11.

Po tėvų susirinkimo, kuris vyko nuo 18.00 iki 20.30, jaučiuosi, tarsi, išmurkdyta priekaištų ir pykčio baloje. Iš 34 vaikų tėvų atėjo 28. Pradėjus man teirautis, kur dar šešių vaikų tėvai, pasigirdo atsakymai, jog taip gausiai susirinkta pirmą kartą. Matyt, dėl vaikų nupasakotos griežtos auklėtojos. Pasisveikinau, prisistačiau, paaiškinau, kodėl esu paskirta vadovauti jų vaikų klasei. Buvau numačiusi pateikti kelių straipsnių apie paauglių auklėjimą ir jų dvasingumo ugdymą pavadinimus bei turinį, tačiau greit buvau nutildyta Giedriaus tėvelių, kurie paprašė sentimentais galvų po darbo jiems negriozdinti ir eiti iš karto prie reikalo: ar bus anglų kalbos dėstymas vykdomas dvejose grupėse, ar bus pakeistas, jų manymu, nekompetentingas informatikos mokytojas? Argumentai, kad dabar visoje Lietuvoje trūksta užsienio kalbos specialistų, kad jie nenori už tokį atlygį dirbti mokyklose, ir, kad informatikos pedagogo reiklumas dar niekam nepakenkė, - nieko neįtikino. Pradėti rinkti parašai dėl skundo švietimo skyriui.

Nors atsisveikinome šypsodamiesi, supratau, jog tėvų požiūris į mokyklą ir mokytojus yra labai kritiškas ir daugelyje atvejų neigiamas. Vieni reikalavimai: „Jūs privalote!“, „Būtinai!“, „Reikia!“. O kai paprašiau įtaisyti klaseje naujas pakabas, kurios reikalingos jų vaikų paltams pasikabinti (aš savo rūbus kabinu mokytojų kambaryje), tai tik išklausius priekaištus („juk pernai jos dar buvo geros, tai kodėl šiomet vėl reikia“; „tai aš kalta, kad dabar visi kabliukai nulūžę“) Vilmanto tėvas, kitų prispirtas, sutiko padėti. Silvestro tėvus ir Simo motiną paprašiau mokykloje lankytis dažniau. Nenoriai, bet sutiko...

10.08.

Esu susirūpinusi dėl Giedriaus. Vaikas švelnus, jautrus, bet vidutinių gabumų, o jo tėvas reikalauja, kad jis būtų mokslo pirmūnas. Bandžiau su Enskais kalbėtis, jog jų sūnus auga geru, inteligentišku žmogumi, kad turi puikius muzikinius duomenis, tačiau tėvas atšovė, kad iš inteligencijos ir muzikos duonos jo sūnus nevalgys, kad jis pats jaunystėje mokėsi labai gerai ir visur suspėdavo, tad ir jo atžala taip pat privalo. Bandžiau paprieštarauti, sakydama, jog Giedrius yra flegmatiškas, kad jam reikia rasti savo kelią, kad mokiniiui trūksta šeimos supratimo, švelnumo, kad jis būna labai įsitempęs ir, kaip pats sakė, taip bijo nuvilti namiškius, kad nuo tos įtampos ir griežtos tvarkos namuose apskritai bijo kalbėti, o gauti prastą pažymį jam baisiau nei naktį per kapus eiti. Tačiau tėvas atšovė, jog jo vaikui meilės bei švelnumo gana ir iš mokyklos jis šito neprašo. Man paprieštaravus, buvo griežtai atsakyta: „Auklėtoja, man Jūsų meilės nereikia!“ Atsaciau, kad jam, suprantama, aš jos ir nesiučiau, bet dėl jo sūnaus esu įsitikinusi priešingai. Išsiskyrėme vienas kito taip ir nesupratę. O Giedriaus vis tik gaila.

10.16.

Išgėriau širdies lašų, nes buvo atėjusi Daivos motina. Norėjau su mokine dar praeitos savaitės pradžioje pasikalbėti, nes pastebėjau pastaruoju metu ją kažko nuliūdusią, užsisvajusią. Paklausta, ar galiu kuo nors padėti, toji atsakė, kad jaudinasi dėl blogo istorijos pažymio. Kažkaip nelabai patikėjau, bet turėjau greitai pristatyti ataskaitas, tai po pamokų daugiau nepasikalbėjom. Kai dieną Daiva nesirodė mokykloje, nutariau paskambinti motinai. Atėjusi pranešė, kad jos duktė praėjusį vakarą bandė nusinuodyti – išgėrė saują migdomųjų, bet gydytojai laiku spėjo išplauti skrandį. Dabar ji ligoninėje. Prašė niekam to nepasakoti. Priežastis – nelaiminga meilė. Kelis kartus mačiau ją vaikstant su 12 klasės mokiniu, bet pagalvoju, gal šiaip vaikštineja, juk Daiva tik aštuntokė. Pasirodo, toli gražu

ne šiaip sau. Tik pradžioje išsižiebusi simpatija jos širdyje išplieskė į stiprų pirmos meilės jausmą, o jo širdyje – pavirto dideliu savanaudiškumu. Reikės rytoj nueiti į ligoninę ir nuoširdžiai pasikalbėti su Daiva. Tik ar ji to norės? O jau kaip sutiksiu tą ilgšį Marių...

Ugdomosios veiklos nuostatos tęsinys

Iš klasės auklėtojos dienoraščio tapo aišku, jog rūpintis aštuntokais, rasti bendrą kalbą su jų tėvais jai buvo nelengvas uždavinys. Ar sugebėjo ši moteris rasti kelią į savo auklėtinių bei jų tėvų širdis? Pasiklausę netrukus skambėsiančio muzikos kūrinio raskite atsakymą į šį klausimą.

Muzikos klausymas: Pjesė „Prieštaros“ (CD nr. 21)

Dorinis disputas

Sutinku su Jumis, kad sprendžiant iš muzikos intonacijų auklėtojos ir jos mokinių bei tėvų santykiai galų gale tapo kiek šiltesni, tačiau visų problemų iki galo taip ir nepavyko išspręsti. Norėčiau paskaityti paskutinį klasės auklėtojos dienoraščio įrašą.

...

06.17.

Šiandien tvarkiau savo auklėtinių asmens bylas. Jau vasariškai šilta. Kažkaip per šiuos metus sugebėjome rasti daugiau sąlyčio taškų: Simas per paskutinį mėnesį nepraleido nė vienos pamokos, Silvestras tapo mano geriausiu draugu, mes ir pakalbėdavom po pamokų, ir kartu klasės renginius organizuodavom. Gavau nuo jo komplimentą: „Kieta moteris esat“. Daiva dar vis tokia pat nekalbi, tačiau apsidžiaugiau, kai vakar ją pamačiau parke vaikštinejant su mano Jonu, t. y. mano klasės Jonu. Tikiuosi, jog blogiausia jau praėityje.

Paskutinis tėvų susirinkimas praėjo tyliai. Įskaudino tik Giedriaus tėvų pasiryžimas pervesti vaiką į geresnę klasę. Paties Giedriaus tėvai sakė, kad, neva, „...šita auklėtoja per didelę įtaką daro“. Skaudu, nes iš visos širdies norėjau, kad vaikiną atrastų save, draugautų su muzika, o ne kartotų kito, nors ir visų gerbiamo savo tėvo, advokato, gyvenimo scenarijų.

Per tuos metus maniškiai paaugo, daugiau subrendo. Šiandien atėjo manęs prašyti, kad eitume į žygį su nakvyne. Reikės apgalvoti maršrutą... Išsibėgiosim keliems mėnesiams. Grįšim po vasaros pailsėję, nudegę. Įdomu, kiek bus jie paaugę? Tad lauksiu rugsėjo...

1. Kaip galėtumėte apibūdinti 8d klasės auklėtoją? Kokia tai mokytoja? Kas jai būdinga? Ką galite pasakyti apie klasės vadovo darbą? Kokias asmenines savybes turintis žmogus gali dirbti tokį darbą?
2. Ką Jūs manote apie 8d klasės auklėtojos ir jos mokinio Giedriaus tėvų konfliktą? Ar mokytojai turi tik mokinti? Ar auklėjimas yra tik tėvų priedermė? Ar turi klasės vadovas auklėti mokinius?
3. Jei Jūs padedate kitam, net negalvodami apie asmeninius interesus – tai nesavanaudiška pagalba. Nesavanaudiškai padeda tėvai, tikri draugai, mokytojai. Šie žmonės įeina į mūsų gyvenimus, palikdami ryškius sektinus nesavanaudiškumo pėdsakus, kuriais eidami mes kuriame savąjį „Aš“. Prisiminkite nesavanaudiškus žmones, kurie Jums

savo poelgiais paliko didelį įspūdį. Pradėkite savo trumpus sakinius tokia įžanga: „Aš norėčiau padėkoti ....“

Papildomai šią temą dar galima nagrinėti:

1. Tarptautinė šeimos diena (05-15): Ne kartą esate girdėję, kad klasė mokykloje yra kaip šeima. Ar sugebate savo kasės draugams nesavanaudiškai padėti? Surenkime nesavanaudiškos pagalbos savaitę. Paraginkite vieni kitus draugiškai elgtis ir klasės stende parašyti padėką nuoširdžiai, be išskaičiavimo padėjusiam draugui.
2. Pasaulinė širdies diena (09-24): Kai pasakome „Jis yra geros širdies“, tai turime omenyje ne žmogaus sveikatą, bet jo gerumą, paslaugumą. Ar rūpinamės savo širdies gerumu? Ar sugebame jį pamatyti kituose žmonėse? Motina Teresė savo knygoje „Visai paprastas kelias“ rašė, kad „Jeigu darote gera, žmonės Jums priskiria egoistinius arba savanaudiškus motyvus. Vis dėl to darykite gera!“ Ar galima skleidžiamu gėriu užgožti blogį? Ar reikia pradžioje su blogiu kovoti, tam, kad galėtų skleistis gėris?
3. Tarptautinė mokytojų diena (10-05): Iš visų profesijų mokytojo darbas yra labiausiai nesavanaudiškas. Didžiausias džiaugsmas mokytojui – tai jo suaugę mokiniai, kurie tapo dorais ir gerais žmonėmis. Gal mokyklų reitingus reikėtų skaičiuoti ne pagal abiturientų įstojimo į aukštąsias mokyklas rodiklius, bet pagal tai, kiek mokyklos mokinių tapo savo šaliai naudingais žmonėmis: sukūrė naujų darbo vietų, tapo žymiais atradėjais, mokslininkais, gydytojais, gerais savo darbo specialistais, puikiais motinomis ir tėvais, užauginusiems 5 ir daugiau vaikų, tapusių dorais Lietuvos piliečiais?

Tęsiame publikacijų ciklą „Žiniasklaida – pagrindinė šių dienų asmenybės auklėtoja“.

ANTI-KONSTITUCIONALU SKLEISTI GĖRĮ, GROŽĮ, DVASINGUMĄ?

Solėja Karalienė, teisės magistrė

Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Organizacija (ESBO) pasiūlė Rumunijai vetuoti įstatymą, kuris yra „rimtas kišimasis į laisvą redakcijų darbą“. Tokio pobūdžio žinutė spaudoje privertė trumpam susimąstyti apie teisę laisvai reikšti savo mintis šioje valstybėje. Ir vis dėlto apie viską nuo pradžių...

Du Rumunijos senatoriai, susirūpinę neigiamu „blogų“ naujienų poveikiu visuomenei ir piliečių savijautai, inicijavo įstatymo, pagal kurį pusę televizijos ir radijo eterio reikia skirti „geroms naujienoms“, priėmimą. Šios šalies Aukštųjų parlamento rūmų deputatai, tikėdami, kad taip galima kovoti su piliečių depresija, vienbalsiai pritarė tokiam teisės aktui. Tačiau ši naujovė buvo sutikta priešškai – opozicinė Demokratinė partija kreipėsi į Konstitucinį Teismą, kad įstatymas, kurio paskirtis – „gerinti bendrą socialinį klimatą ir suteikti galimybę piliečiams gauti subalansuotą kasdienio gyvenimo vaizdą“, būtų atšauktas. Teismas pripažino minėtą teisės aktą prieštaraujančiu Konstitucijai. Visa tai galėtume pavadinti tiesiog politiniu žaidimu, tačiau mane nustebino tai, kad naujovė papiktino net dalį Rumunijos visuomenės¹⁴... O gal šioje Europos Sąjungos narėje nėra taip blogai, kaip mums pateikiama žiniasklaidoje?

Taip klausimą formulavau ne šiaip sau. Lietuvoje su savo kūrinių paroda viešintis garsus lietuvių kilmės menininkas Ray Bartkus Lietuvos televizijos laidai „Panorama“ teigė: „Jeigu skaitai tikrai lietuvišką spaudą, net gi internete, tai susidarai labai baisų iš tikro tos Lietuvos vaizdą ir, grubiai šnekant, baisu važiuoti. Atvažiuoji čia... Aš nesakau, kad čia nėra problemų, ar ko nors... Bet ta prasme, man atrodo, viskas yra labai lietuviškos spaudos išpūsta, labai dramatinė. Jeigu skaitysi antraštes, dažnai būna kažkokie žodžiai, kaip „krachas“, „žemės pabaiga artėja“... Ir tai rimtuose laikraščiuose.“¹⁵ Nereikia didesnio vaizduotės aktyvumo, idant galėtum teigti: mūsų žiniasklaida daro viską, kad tik trečioji emigrantų banga kuo ilgiau negrižtų Lietuvon, kad kuo daugiau piliečių išvyktų iš savo Tėvynės, kad kuo mažiau mūsų krašte lankytųsi užsienio turistų... O dabar leiskime

¹⁴ Blogas „gerų naujienų įstatymas“ // Lietuvos Žinios, 2008 m. liepos 28 d.

¹⁵ Iššifruotas Lietuvos televizijos laidos („Panorama“, 2008 m. rugsėjo 24 d.) tekstas neredaguotas (S.K.).

sau pafantazuoti: metai slenka...; lietuviai, anot poeto, „išsivaikšto“...; Lietuvoje karaliauja tik žiniasklaidos magnatai, kuriems žemai lankstosi libaniečiai, kiniečiai, zimbabviečiai... Nėra lietuvių, nėra Lietuvos... Jos teritorijoje daugybės tautybių mišinys stato naujo tūkstantmečio babiloną...

Atsidūrėme kryžkelėje, kurioje turime rinktis, ar toleruoti dabartinės žiniasklaidos skleidžiamą neigiamų emocijų persisunkusią informaciją ir tuo būdu gąsdinti savo piliečius ir svetimšalius turistus, ar pasiryžti pastangoms (o drauge ir atitinkamiems masmedių magnatų kaltinimams) įvesti cenzūrą, kurios dėka galėtume gauti objektyvią, t.y. „subalansuotą mūsų kasdienio gyvenimo vaizdą“. Sutikite, jog ne kartą teko girdėti geru žodžiu minimą kaimyną, draugą, pažįstamą ar tiesiog pašalietį, ir susimąstyti, kad kasdieniniai darbai, rūpesčiai ne visuose iš mūsų užgožė altruizmą, atjautą ar nuoširdumą. Tačiau jei paklausčiau, kiek kartų visuomenės informavimo priemonėse teko skaityti „gerų naujienų“ siužetus, manau, skaičius būtų menkas... Menkas ne dėl to, kad neatsirastų, ką aprašyti, o todėl, kad žiniasklaidai nėra paranku skleisti sensacijų ir paskalų neapipintą informaciją, nulemiančią didelę gaunamo pelno dalį.

Nepaisant kasdieninės spaudos formuojamos negatyvios pasaulėžiūros ir atgrasių bendravimo stereotipų, viename iš periodinių leidinių aptikau Vilniaus Šolom Aleichemo vidurinės mokyklos direktoriaus Mišos Jakobo nuoširdų pasakojimą apie jo vadovaujamos ugdymo įstaigos ugdytinių, jų tėvų bei kitų tautiečių elgseną nelengvą situaciją (kai sunkiai susirgo trečiokėlis K.J. ir ugnis sunaikino daugiavaikės šeimos turta) akivaizdoje. „Nedelsdami buvę mūsų mokyklos abiturientai surinko nukentėjusiai nuo ugnies šeimai 400 Lt, o mokiniai nešė ir dovanų naujų drabužių. Lietuvos žydų bendruomenės socialinis centras parūpino patalynės, baldų ir kitų namų apyvokos daiktų, mokyklos tėveliai pasirūpino statybinėmis medžiagomis. Sergantį ir jau beveik metus mokyklos nelankantį mūsų trečiokėlį lankėme ligoninėje, koncertavome visiems tame pačiame skyriuje besigydantiems vaikučiams. Mūsų mokykloje dirbantys mokytojai iš Izraelio niekieno neragunami surado medikus, kurie konsultuoja ir pataria, kaip berniuką gydyti. Negana to, Izraelio žydų organizacija „Sochnut“ skyrė šeimai nemažą piniginę paramą. Tikime, kad mažasis mūsų ligoniukas pasveiks ir sugrįš į kolektyvą“ - pasakoja M. Jakobas ir džiaugiasi, kad teorinės žinios apie toleranciją ir humaniškumą davė praktinių vaisių¹⁶.

Tikėtina, kad dėl tokios informacijos paviešinimo savaitraščio leidėjai ne tik kad nepatyrė „nuostolių“, bet sulaukė tylios skaitytojų auditorijos pagarbos, dėkingumo už dvasinę dovaną, kuri negali būti nuperkama už jokių turimus finansinius išteklius. Tad kyla klausimas, kodėl kiekvieno visuomenės nario teisės į teisingą (objektyvią, „subalansuotą“) informaciją realizavimas gali būti antikonstitucionalus? Ar tikrai vis dar nenusipelnėme būti maitinami šviežiu dvasiniu maistu, vietoje dabar gaunamų smurto papildų? Kada pagaliau mūsų žiniasklaidos magnatai išaugs iš tų marškinėlių, kuriuos civilizuotose valstybės dėvi tik bulvarinės spaudos neūžaugos?

Atgal

---

¹⁶ "Ištiesta pagalbos ranka" // Dialogas, 2008 m. rugpjūčio 29 d.

TARPTAUTINĖ MUZIKINIO UGDYMO ASOCIACIJOS (ISME) KONFERENCIJA BOLONIJOJE

doc. dr. Rūta Girdzijauskienė, Klaipėdos universitetas

Vienas didžiausių šios vasaros įspūdžių keletui muzikos pedagogų iš Lietuvos tapo dalyvavimas Tarptautinės Muzikos Mokytojų Asociacijos (The International Society for Music Education, ISME) konferencijoje Bolonijoje. 1953 metais įkurta ISME vienija apie 10 000 muzikos pedagogų iš daugiau nei šimto pasaulio valstybių. Kiekvienais metais specialiosios ISME komisijos ir specifinių tyrimų sričių grupės organizuoja regioninius renginius, tačiau svarbiausias tarptautinės muzikos pedagogų bendruomenės įvykis – kas antri metai organizuojama pasaulinė konferencija.

2008 metų liepos 21-25 dienomis Bolonijoje (Italija) vyko 28-oji ISME konferencija, į kurią atvyko virš 1300 dalyvių. Konferencija – penkias dienas nuo ankstyvo ryto iki vėlyvo vakaro trukęs renginys, kurio rėmuose tilpo įvairaus „žanro“ susitikimai (plenariniai posėdžiai, darbas sekcijose, simpoziumai, praktiniai užsiėmimai, plakatų pristatymai, parodos, koncertai ir kt.). Įspūdinga konferencijos programa. Kiekvieną dieną renginiai prasidėdavo 8 valandą ryto, o pasibaigėdavo vėlai vakare, apie 23 valandą. Kai kuriomis dienomis buvo galima rinktis net iš 18 vienu metu vykstančių užsiėmimų. Nenuostabu, kad konferencijos dalyviai buvo „išdalinti“ po svarbiausias Bolonijos mokslo ir meno institucijas.

Konferencijos centras – Bolonijos konservatorija, įsikūrusi pačioje miesto širdyje, jaukiai įsikomponavusi į senamiesčio architektūrinį ansamblį. Konservatorijos auditorijose buvo skaitomi pranešimai, vyko praktiniai užsiėmimai, organizuota registracija, informaciniai stendai ir daugelis susitikimų. Kita konferencijos rėmėja – Bolonijos apskrities taryba, mielai „paskolinusi“ itin puošnias patalpas. Itin kūrybinga ir jauki atmosfera vyravo Bolonijos Dailės akademijoje. Bene daugiausiai renginių vyko Bolonijos universitete (nuo 2000

Università di Bologna – Alma mater studiorum, prieš tai Università degli studi di Bologna). Tai – seniausias universitetas Europoje (įkurtas 1088 m.), kurio sudėtyje yra 23 fakultetai, moko si per 100 000 studentų. Čia 1999 metais pasirašyta garsioji Bolonijos deklaracija dėl tarptautinės aukštojo mokslo integracijos. Bolonijos universitetas - antras pagal dydį Italijoje (po Romos La Sapienza universiteto). Arkinė architektūra, erdvūs kiemeliai mums, lietuviams, atrodė labai jaukūs ir pažįstami. Ir neatsitiktinai. Sakoma, kad Vilniaus universitetas buvo statomas pagal Boloniškąjį pavyzdį.

Savitai organizuoti muzikinio ugdymo idėjų pristatymai. Lietuvoje įprasta, jog konferencijos metu skaitomi moksliniai pranešimai. Ir Bolonijoje jų buvo gausu. Kiek rečiau Lietuvoje pasitaiko, kai į konferencijos programą įtraukiami praktiniai užsiėmimai (workshop'ai). Bolonijoje valandos ar dviejų apimtyje įvairių šalių muzikos pedagogai dirbo su vienoje ar kitoje grupėje susirinkusiais. Suprantama, kad visų užsiėmimų aplankyti nepavyko, bet buvo smagu muzikuoti afrikietiškais instrumentais, mokyti italų liaudies dainas, judesiu reikšti muzikos nuotaikas, improvizuotai pasakoti apie save ir savo šalį. Naujiena tapo simpoziumo forma organizuoti pranešimai, kai vienos temos pristatymui pasitelkiami lektoriai iš įvairių pasaulio šalių, o problema atskleidžiama pristatant asmeninę ar šalies muzikinio ugdymo praktiką. Simpoziumuose vyko ne tik teoriniai svarstymai, greičiau tai buvo praktikos ir gerosios patirties sklaida. Pavyzdžiui, apie nacionalinius muzikinio ugdymo ypatumus pasakojo pedagogės iš Slovėnijos, JAV, Ganos ir Meksikos. Arba, skirtingų Europos šalių mokslininkai dalinosi patirtimi apie muzikinių technologijų panaudojimą muzikinio ugdymo procese.

Konferencijos metu organizuota per 30 koncertų, kuriuose muzikavo daugiau nei 60 muzikinių kolektyvų. Koncertai vyko 6 svarbiausiose miesto koncertų salėse: Bolonijos opera, Filharmonija, Manzoni teatras ir kt. Pastarajame organizuoti svarbiausi konferencijos renginiai (atidarymo ir uždarymo ceremonijos, plenariniai posėdžiai). Koncertuoti konferencijos dalyviams buvo pakviesti vaikų ir jaunimo kolektyvai iš viso pasaulio. Štai keletas jų: *U.W.G. Jazz Percussion Group* (JAV), *Oksfordo jaunimo orkestras* (Anglija), *Prahos vaikų opera* (Čekija), ypatingai daug aplođismentų sulaukęs berniukų choras iš Pietų Afrikos, *St.Cyprians Marimba Band* (Pietų Afrika), *Texas Tech Steel Drum* (JAV), *National Exp. Chorus Taiwan* (Kinija) ir daugelis kitų.

Konferencijos metu vyko įvairių leidyklų bei muzikinių firmų produkcijos pristatymai. Pavyzdžiui, čia buvo galima įsigyti ar tik susipažinti su naujaisiomis *Oxford university press* ar *Helbling* leidyklų publikacijomis, modernia muzikinių technologijų srityje dirbančių firmų įranga, muzikinio ugdymo procesui skirtais audio bei video įrašais.

Pranešimus skaitėme trys Lietuvos atstovai (dr. E. Sakadolskienė, dr. R. Girdzijauskienė bei dr. A. Girdzijauskas). Dr. E. Sakadolskiene (Vilniaus pedagoginis universitetas) kartu su kolege C. Stellaccio (Baltimorės universitetas, JAV) vedė didelio susidomėjimo sulaukusį praktinį užsiėmimą „Tekstilė, melodija ir tekstas: vieningas pasaulio vaizdas“. Dr. A. Girdzijauskas (Klaipėdos Vydūno vidurinės mokyklos direktorius) pristatė vos prieš mėnesį apgintos disertacijos „Aukštesniųjų klasių mokinių dorovinės kultūros ugdymas muzikine veikla“ reikšmingiausius teiginius. Tuo tarpu dr. R. Girdzijauskienė, skaitydama pranešimą „Jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo raiška dainuojant“, dalinosi ilgamečių kūrybiškumo tyrimų rezultatais.

Dalyvavimas tokio išpūdingo masto konferencijoje džiugino, tačiau kartu buvo nelengvas „darbas“. Jei pirmąsias dienas buvo pakankamai sudėtinga susirasti po visą senamiesčių išsibarsčiusias konferencijos renginių vietas, tai labai greitai pajutome, jog ne mažiau

svarbu iš jų atsirinkti iš tikrųjų mus dominančius. Susigaudyti įvairovėje nebuvo lengva, juolab kad ne visi pranešimai ar pristatymai buvo tinkamo lygio, pakankamai profesionaliai parengti. Nors darbas buvo organizuojamas atsižvelgiant į tyrimų sritis (Mokytojų rengimas, Ankstyvasis ugdymas, Kūrybiškumas, Dvasingumas, Muzikinės technologijos ir kt.), nustebino tai, kad beveik nei vienoje darbo sekcijoje nebuvo vadovaujančių asmenų. Todėl labai pritrūko apibendrinimų, prasmingų diskusijų. Pasigedome ir bendrųjų muzikinio ugdymo tyrimų tendencijų analizės, reikšmingiausių problemų ar aktualių problemų apžvalgos, muzikos pedagogų bendruomenės veiklos kryptis galinčių konsoliduoti įžvalgų. Galima sutikti, jog esant tokiam gausiam dalyvių būriui tai nėra lengva padaryti, tačiau ir bent kiek ryškesnių bandymų nepastebėjome. Kita vertus, tai buvome priversti padaryti patys.

Diskusijų ir pokalbių žavesį patyrėme diskutuodami oficialiuose konferencijos renginiuose. Nepaprastai džiugino susitikimai su ne tik savuose kraštuose ar pasaulyje, bet ir Lietuvoje žinomais muzikos pedagogais J. Kotulkova (Čekija), L. ir E. Abdulinais bei G. Stulova (Rusija), C. Stellaccio ir B. Bolton (JAV), S. Schwarzenbach (Šveicarija), E. Piras (Italija) ir daugeliu kitų senų bei naujų kolegų, draugų. Netikėta ir smagu buvo sutikti koleges pedagoges iš Vilniaus. Su jomis mielai dalinomės savo įspūdžiais bei konferencijos metu kilusiomis mintimis.

28-oji ISME estafetę perdavė 2010-ųjų metų 29-osios konferencijos organizatorei Kinijai. Šios šalies muzikantai ir užbaigė renginį. Plačiau ISME organizacija bei 28-osios pasaulinės konferencijos programa pristatoma asociacijos tinklalapyje www.isme.org.

Apibendrinant tai, kas pasakyta, norėtusi pasidžiaugti solidžia ISME veikla. Visi dalyvavusieji konferencijoje vieningai sutarė, kad pristatyti savas idėjas, praturtėti kolegų iš viso pasaulio patirtimi yra didelis džiaugsmas ir impulsas tolesniems darbams. To Tarp-tautinės Muzikos Dienos proga nuoširdžiai linkėčiau ir visiems Lietuvos muzikos mokytojams: kelti idėjas ir jas įgyvendinti, ieškoti ar atrasti, nenusivilti ir tikėti savo darbo prasmingumu. Juk, pasak filosofo Vydūno, niekada nėra žmogus toks gražus, koks yra kurdamas.

LIETUVIŠKASIS BUMERANGAS

Aukštojo mokslo reformos maratono išvargintam šio straipsnio skaitytojui norėčiau pasiūlyti didelės mintijimo įtampos nereikalaujantį – *eskizinį mąstymo* būdą. Pastarojo esmė – naudojamosi pateikiamomis trumpomis tezėmis, kurių patikimumu (dažniausiai) galima pasikliauti, arba jų net nereikia įrodinėti (premisa? lema?). Tada iš jų modeliuojama situacija, arba problema (ši kartą – bumerangas,- sviedžiamasis žaislas, ginklas). Taigi, pradėjime žaidimą.

Viso pasaulio valstybių vyriausybės stokoja lėšų reikalingoms programoms finansuoti, piliečių poreikiams tenkinti. (Sutinkate?). Tačiau pagal šį kriterijų lyginant Lietuvą su kitomis išsivysčiusiomis šalimis mūsų padėtis yra žymiai blogesnė. (Pritariate? ir t.t.) Iš skurstančių sričių mūsųose ypatingai išsiskiria vegetuojanti sveikatos apsauga, kultūra, švietimas, mokslas...

Aukštosios mokyklos, iš valstybės gaudamos mizerišką finansavimą, ieško gelbėjimosi ratų. Vienas jų – mokamos studijų programos, kurios, kaip ir jose studijuojančių skaičius, yra beveik nevaldomi procesai. (Abejojate? Prieštaraujate? – Atremčiau jūsų argumentus, tačiau diskutuodamas nusikalsčiau duotai straipsnio formai. Todėl labai atsiprašau, nes privalau tęsti...) Minėti universitetų interesai – siekis palaikyti egzistenciją – gražiai dera su Lietuvoje populiaria mada arba respektabilumo požymiu: kiekvienam privalu turėti aukštojo mokslo diplomą.

Sugretinkim dvi premisas: 1) „Mums reikia pinigų, už kuriuos galėtume duoti, pavyzdžiui, diplomą“; 2) „Man reikia diplomo, už kurį galėčiau sumokėti atitinkamą sumą“. Šių siekiamybių dermė – akivaizdi, ir todėl abiem pusėms – universitetui (paslaugų teikėjui) ir klientui (būsimam ar esamam studentui) didesnių moralinių skrupulų nekelia (apie malonias išimtis, kai siekiama ne tik diplomo, bet ir atitinkamų žinių, profesinės kompetencijos etc., čia nekalbame).

Sudaroma *dvišalė sutartis* (joje nėra parašyta, bet tarp eilučių galima nesunkiai perskaityti): 1) klientas įsipareigoja neteikti jokių pretenzijų dėl teikiamų paslaugų kokybės; 2) paslaugų teikėjas palankiai vertins nepretenzingą klientą...

Modeliuojame *konfliktines situacijas*. Pirmoji: principingas profesorius N (nežinantis dvišalės sutarties slaptųjų punktų?) pradeda terorizuoti nepretenzingą klientą. Šis, šokiruotas netikėto smūgio, demonstruoja nepasitenkinimą teikiamų paslaugų kokybe (pasenusios studijų programos, universitetas nesuteikia kompetencijos, atitinkančios šių dienų rinkos ar darbdavio reikalavimų...). Antroji: tarp nepretenzingų klientų pasitaiko ir principingų studentų, kurie reikalauja teikti aukštąjį išsilavinimą, atitinkantį šiuolaikinį profesinės kompetencijos lygmenį. Trečia situacija: darbdaviai, užsienio ekspertai, Pasaulio bankas liudija skubiai taisytiną aukštojo mokslo spragas... Visais atvejais arbitražiniame teisme pateikiamas neginčytinas, jau minėtas, argumentas – aukštajam mokslui skiriamas mizerinis valstybės finansavimas.

Modeliuojame *laimėjimus*: dabartinis nepretenzingas studentas studijų metais universitete sužinojo skirtumą tarp katedros vedėjo, dekaną ir prodekaną pareigybių; gyvenime jis jau žino, kaip atrodo amfiteatrinė auditorija, kaip vyksta egzaminų sesija... Kitais žodžiais, jis praplėtė savo akiratį.

Modeliuojame *pavojus*: buvęs nepretenzingas studentas, pasinaudojęs jo konstitucine teise, teikia kompetentingas (tai liudija jo kabinete ant sienos kabantis aukštojo mokslo diplomas) paslaugas... *Ar tai ne bumerangas, kurį mes sumodeliavome?* Antra vertus – tai tik žaidimas. Didžiausias pavojus, manyčiau, štai kur: visose aukščiau modeliuotose situacijose niekas neprisiima asmeninės (institucinės) atsakomybės, bet kaltina tik kažką kitą...

Pagarbiai,

Albertas

2008 m. spalio 1 d.